

OB ZAČETKU IZVAJANJA PETLETNEGA GOSPODARSKEGA NAČRTA

Kako se bo razvijalo gospodarstvo Jugoslavije

**Za jugoslovansko gospodarsko stvarnost veliko zanimanje na Zahodu
in zlasti v Italiji - Načrt, ki naj deželo vključi med razvite države**

Konec zadnjega tedna smo v italijanskem dnevnem tisku, ki je najbolj razširjen v naših krajih, opazili nekaj nenavadnega: kar dva dnevnika (tržaški in beneški) sta skoraj hkrati na uvodnih mestih obravnavala sedanji gospodarski položaj Jugoslavije. Poleg nenavadnega dogodka, da kar dva lista pišeta na uvodnih mestih o istem vprašanju, je treba tudi zabeležiti, da sta oba pisca prišla do istega zaključka, in sicer, da je treba z Jugoslavijo izboljšati gospodarske in tudi druge odnose. Beneški dnevnik med drugim takole piše: »Italiji se že danes splača in se ji bo splačalo tudi v prihodnosti imeti najboljše odnose z Jugoslavijo. Obe deželi sta, kot se pravi, komplementarni (njuni gospodarstvi se dopolnjujeta op. ur.). Toda medtem ko nam Jugoslavija lahko nudi le industrijske surovine in goriva, jo mi lahko prepravimo z industrijskimi izdelki, stroji in z vsem potrošnim blagom, ki ga potrebuje«. »Naš interes je«, pravi list, da Jugoslavija postane »veliko tržišče«, kamor se lahko izvažajo in prodajajo najrazličnejši italijanski izdelki.

POSOJILLO ZAHODNIH DRŽAV

Vzrok tolikšnega zanimanja za jugoslovanske gospodarske razmere je v tem, da tudi Italija spada v skupino tistih držav, ki so pred kratkim sklenile nuditi Jugoslaviji skupno 280 milijonov dolarjev posojila. Italija prispeva 35 milijonov dolarjev, Združene države Amerike 100 milijonov, 60 milijonov dajo na razpolago Avstrija, Velika Britanija, Švica, Francija in Nizozemska, 35 milijonov nudi poseben konzorcij zahodnonemških bank in 50 milijonov dolarjev prispeva Mednarodni denarni sklad.

To posojilo Jugoslavija potrebuje, da lahko izvede korenito devizno reformo in tako postavi na nove temelje svojo zunanjo trgovino. Vse te spremembe pa so v tesni zvezi z novim petletnim gospodarskim načrtom, ki ga je 26. decembra 1960 pred beograjsko skupščino obrazložil sam predsednik Tito in ga je skupščina zatem odobrila.

Kar se tiče devizne preosnove, je treba zlasti omeniti, da so s 1. januarjem namesto dosedanjih različnih tečajev uvedli enoten obračunski tečaj 750 dinarjev za en ameriški dolar. Kar zadeva uvoz, je pa treba poudariti, da so odpravili sistem koeficientov in uvedli splošno carinsko tarifo, katere stopnjo bodo določali na osnovi izkušenj, ki si jih bodo sproti pridobivali, in

kot bo v skladu s koristmi celotnega gospodarstva.

DINAR SOLIDNO PLACILNO SREDSTVO

Pri vsem tem gre v bistvu za to, da postane dinar solidno plačilno sredstvo, kar je prvi pogoj za razširitev mednarodne blagovne izmenjave, od katere je pa po drugi strani tudi odvisno, če se bodo izpolnile naloge, ki jih predvideva gospodarski načrt 1961-1965.

Posojilo 280 milijonov dolarjev ali 210 milijard dinarjev (če računamo na osnovi tečaja 750 dinarjev za en ameriški dolar) bo služilo med drugim za to, da v zunanji trgovini Jugoslavija konec leta 1965 doseže ravnotežje med skupnim izvozom in skupnim uvozom blaga in storitev.

Mimogrede velja omeniti, kako petletni načrt predvideva, da se bo celotni obseg izmenjave dobrin s tujino konec leta 1965 povečal za 74 odstotkov v primerjavi z letom 1960, in sicer po povprečni letni stopnji 12 odstotkov.

Sedanji gospodarski položaj Jugoslavije je maršal Tito pred skupščino takole ocenil: »Zdaj, približno z dva in polkrat večjim narodnim dohodkom in s približno štiri in polkrat močnejšo industrijo kakor pred vojno, 60 odstotkov večjo kmetijsko proizvodnjo, z bistveno spremenjeno sestavo

vo prebivalstva in povečano delovno storilnostjo, se Jugoslavija približuje stopnji razvitejših dežel«.

Kot so izračunali, znaša danes narodni dohodek okrog 350 dolarjev na prebivalca, pri čemer je dohodek od industrije soudeležen z okrog 50 odstotki. Za jugoslovanske razmere je značilno, da se je v zadnjih 15 letih bistveno spremenila tudi sestava prebivalstva. Medtem ko so kmetje pred vojno tvorili 75 odstotkov prebivalstva in je zato Jugoslavija bila izrazito agrarna država, tvorijo danes kmetje le 50 odstotkov celotnega prebivalstva.

RAZVOJ INDUSTRIJE

Petletni načrt predvideva med drugim, da bo konec leta 1965 narodni dohodek znašal okrog 600 dolarjev na prebivalca. K temu povečanju pa naj bi odločilno pripomogla prav industrijska panoga. Industrijska proizvodnja se bo namreč po sedanjih računih povečala letno za 13 odstotkov, tako da se bo njen delež v skupni proizvodnji leta 1965 povečal od sedanjih 44 na 47 odstotkov. Da se to doseže, je zlasti nujno, da se naglo poveča proizvodnja osnovnih surovin in zlasti jekla ter jeklenih proizvodov. Proizvodnja jekla naj od sedanjega enega milijona 400 tisoč ton v 5 letih naraste na dva milijona 300 tisoč ton.

200 tisoč oseb letno na novo zaposlenih

Za uresničenje tega načrta so seveda potrebna tudi bogata denarna sredstva. Zato predvidevajo, da bodo podvojili naložbe v korist industrije, tako da bodo letno znašale 400 milijard dinarjev. Za doseg poštavljenih ciljev ni nadalje nič manj važna delovna storilnost, ki se je sicer že povečala, vendar še zdaleč ni dosegla stopnje drugih razvitejših evropskih držav. V tej zvezi predvidevajo, da se bo v prihodnjih letih delovna storilnost letno povečala za okrog 7 odstotkov.

Razvoj industrije je razen od investicij in delovne storilnosti odvisen tudi od števila in zlasti usposobljenosti delavstva. Zato je v načrtu, da bodo v 5 letih usposobili novih 85 tisoč ljudi z visoko izobrazbo, 170 tisoč s srednjo izobrazbo in nad 400 tisoč visokokvalificiranih in kvalificiranih delavcev. Predvideno povečanje proizvodnje tudi zahteva, da se čedalje bolj večja število delavcev, zaposlenih v industriji. Računajo, da bo v tej panogi letno na novo zaposle-

nih okrog 200 tisoč oseb, kar bo imelo za posledico, da se bo še bolj spremenila sestava prebivalstva, tako da bo kmečki živelj leta 1965 tvoril le še 42 odstotkov vsega prebivalstva.

RAZVOJ KMETIJSTVA

O kmetijstvu, ki je in ostane važna panoga jugoslovanskega gospodarstva, je maršal Tito dejal, da bodo morali »nadaljevati zelo pozitivni razvoj«, ki so ga dosegli v zadnjih letih. »To bomo dosegli«, je pristavil, »z nadaljnjo krepitvijo socialističnih kmetijskih organizacij in njihovih sredstev, kakor tudi z razširitvijo njihove kooperacije z individualnimi kmetijskimi proizvajalci«. To pomeni, da bodo še naprej podpirali velika zadruga ali družbena kmetijska gospodarstva, a bodo iskali tudi sodelovanje z zasebnimi kmetovalci, pri čemer pa bo prišlo, kot je dejal predsednik odbora za petletni načrt Avdo Humo, do »pre-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 15. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Velika gala predstava«, pravljica (Tone Seliskar - Jožko Lukež). Igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj - Kronika tedna v Trstu; 14.45 Koncert mešanega pevskega zbora »Jacobus Gallus«; 17.00 Tržaški obiski: »Škedenj«; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Čuk se je oženil in druge živalske svatbe« (Lelja Rehar); 21.30 Koncert Kvarjeta Radia Beograd - Vukdragović: Drugi godalni kvartet; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 16. januarja, ob: 18.00 Italija ščina po radiu - Janko Jež: 3. Lekcija; 19.00 Znanost in tehnika - Slavko Andrej: »Pomen železnice po svetu«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Giuseppe Verdi: »Rigoletto«, opera v treh dej. Orkester in Zbor rimske Akademije Sv. Cecilije. Približno ob 21.25 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 22.00 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 17. januarja, ob: 18.00 Radijska univerza - Ivan Rudolf: Cudovitosti rastlinstva: »Korenine v borbi za vodo«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Tvorica sanj, obzorje filmskega sveta; 22.00 Italijansko sodobno pesništvo v delih sedmih predstavnikov mlajšega rodu: »Piero Bigongiari« (Josip Tavčar).

• SREDA, 18. januarja, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence, II. oddaja (Jože Peterlin); 18.30 Liki in značaji iz opernih del: »Figaro« (Igor Rutar); 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 Avtor tromesečja - Anton Novačan: »Herman Celjski«, zgodovinska drama v petih dej. Igrajo člani RO.

• CETREK, 19. januarja, ob: 18.00 Radijska univerza - Tone Penko: Strupi, mamila in nasladi: »Živalski strupi«; 19.00 Širimo obzorja - Svet v katerem živimo: »Voda« (Drago Renar); 20.30 Simfonični koncert orkestra Florentinskega glasbenega Festivala in rimskega orkestra Italijanske RAI-TV. Približno ob 21.10 Književnost: »Alberto Moravia in njegova knjiga: Zdolgočasnost« (Fr. Jeza). Približno ob 21.45 Umetnost - Mara Kalan: »Razvoj umetnosti na Norveškem«.

• PETEK, 20. januarja, ob: 18.00 Italijansko po radiu - Janko Jež: 4. Lekcija; 19.00 Šola in vzgoja - Ivan Teuschuh: »Privzgojimo mladini čut vesti«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.20 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Arturo Basile s sodelovanjem sopranistke Rosette Noli in tenorista Giuseppe Gismonda. Spremlja orkester beneškega gledališča »La Fenice«; 22.00 Obletnica tedna - Rado Bednarik: »Angleška kraljica Viktorija in njena doba - ob 60-letnici smrti«.

• SOBOTA, 21. januarja, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Potopljeni svet«, drama v štirih dej. (Stanko Cajncar). Igrajo člani RO; 18.00 Radijska univerza - Ivan Artač: Razvoj Evrope, II. del - Novi vek: »Napoleon III, Cavour in Bismarck«; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.40 Zbor »Emil Adamič«; 21.00 »Poganjač«, radijska igra (Luigi Squarzina - Lada Mlekuž), igrajo člani Radijskega odra.

TEDENSKI KOLEDARČEK

15. januarja, nedelja: Maver
16. januarja, ponedeljek: Marcel, Oton
17. januarja, torek: Anton
18. januarja, sredo: Stol sv. Petra v Rimu
19. januarja, četrtek: Marij
20. januarja, petek: Fabijan in Sebastijan
21. januarja, sobota: Neža

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 15. januarja 1961, ob 16. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

Alejandro Casona

»DREVESA UMIRAJO STOJE«

V vlogi gospe Eugenie nastopa tržaška rojakinja, članica ljubljanske Drame Elvira Kraljeva

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Kako se bo razvijalo gospodarstvo Jugoslavije

(Nadaljevanje s 1. strani)

moči socialističnih sil tudi na tem za naš gospodarski in družbeni razvoj pomembnem področju. Z drugimi besedami je rečeno, da se bo proces izumiranja zasebnih kmetijskih posestev nadaljeval, kot je to v skladu s komunističnim programom.

Navzlic temu načrt predvideva, da se bo kmetijska proizvodnja letno povečala za nad 7 odstotkov. V ta namen se bodo povečale tudi naložbe, in sicer od 103 milijard iz leta 1960 na 161 milijard v letu 1965. V kmetijstvu bodo podpirali zlasti razvoj živinoreje ter zato pospeševali proizvodnjo krmnih žit in drugih krmil. Na ta način upajo, da se bo v naslednjih petih letih proizvodnja mesa in mleka povečala za približno 60 odstotkov.

Skupno s povečanjem proizvodnje je predviden tudi razvoj cestnega, železniškega in drugega prometa. Nakupiti nameravajo nova sodobna vozila, urediti in elektrificirati železniške proge, graditi nove ceste (v dolžini 4 tisoč km), luke, rečna pri-

stanišča in letališča. Okrepiti mislijo tudi trgovinsko mornarico, ki naj dobi več novih ladij s skupno nosilnostjo 332 tisoč ton.

Ze iz teh splošnih podatkov lahko spoznamo, da gre za širokopotezen načrt, katerega izvedba ne bo samo odločno zboljšala jugoslovanskega gospodarstva, temveč hkrati močno vplivala tudi na razvoj vsega družbenega in državnega ustroja. Da je temu tako, pa najbolj zgovorno priča dejstvo, da je tolikšno število zahodnih držav nudilo Jugoslaviji tako visoko denarno pomoč, in da celo italijanski politični krogi, ki so do pred kratkim bili vedno sovražno razpoloženi do vsega, kar se je dogajalo v Jugoslaviji, kažejo danes izredno zanimanje za jugoslovansko, zlasti gospodarsko stvarnost.

Kot pripadniki slovenske manjšine se seveda veselimo slehernega napredka naše matične države, saj urejeno in čvrsto gospodarstvo naši narodni skupnosti lahko samo koristi.

D. L.

Se v Belgiji bliža pomirjenje?

Pred nekaj dnevi so se razmere v Belgiji nenadoma izpremenile. Različni znaki kažejo, da so se množice ljudstva naveličale negotovosti, stavk in protestnih povork. Najvidnejši znak pa je izjava socialističnega voditelja Van Ackerja v bruselskem parlamentu. Sprožil je namreč predlog, naj bi se poslanske skupine začele pogajati glede »Loi unique« (enotnega zakona), ki ga je zahtevala vlada za gospodarsko rešitev države. Pristavil je še, da je treba s pametnimi pogajanjmi »končati krizo, ki žene domovino v propast«. Zbornica je nekaj sekund kar obstrmela ob besedah socialista Van Ackerja, ki je doslej odločno zahteval, naj vlada kratkoma umakne svoj predlog

v celoti. Nato so pa vsi navdušeno pritrdili, razen komunistov.

Vladni predsednik Eyskens je brž ponudil roko in izjavil, da je vlada pripravljena iskati skupaj z opozicijskimi strankami primerno rešitev krize in pomirjenje duhov. Bil je pa že tudi skrajni čas. Belgija je imela zaradi stavk velikansko škodo. Nastopati so pa začeli tudi skrivni elementi na obeh straneh, na vladni in na delavsko-socialistični, ki so skušali zmedo še povečati. V nedeljo so skrajni desničarski začetniki začeli napadati kar stanovanja sindikalnih voditeljev. Socialistični agitatorji so pa začeli vzpodbujati celo učitelje, naj v znak protesta proti vladi opuste pouk.

Z novim Van Ackerjevim predlogom je zavladalo po vsej Belgiji veliko upanje na splošno pomirjenje.

Heliograd

Nekje v Turkmenistanu stoji mesto s pol grškim, pol slovanskim imenom Heliograd ali Sončno mesto. Tam so sovjetski tehniki zgradili največjo električno centralo na svetu, ki jo poganja sončna energija. Meščani v Heliogradu kuhajo na štedilnikih brez plina, elektrike ali drv, ampak na sončnih štedilnikih. Taka »sončna« ognjišča so kazali na heliotehnični razstavi v Taškentu. Cena teh modernih ognjišč je zelo nizka, stanejo le 300 rubljev s posebnimi lonci vred. Se večje važnosti kot kuhanje s pomočjo sonca so pa velikanske namakalne naprave po nekdanjih pustinskih tleh. V bistvu so to velikanske vodne črpalke, ki jih goni sončna energija iz heliogradske centrale. Globoko iz tal črpajo ogromne količine vode v velikanske zbiralnike. Zopet s pomočjo sončnih virov jo očistijo mineralnih soli ter napeljejo po vodih v oddaljene kraje. Kjer sta se prej ob Aralskem jezeru razprostirali puščava in puščava, se razcvetajo krasni sadovnjaki in plantaže paradižnikov. Novo življenje je vzklilo s pomočjo sonca iz peščenih tal.

De Gaulle je zmagal, toda...

Ljudsko glasovanje v Alžiriji in Franciji je, kot vsi priznavajo, izpadlo v korist predsednika De Gaulle. V Franciji je 55,89 odstotka volivcev glasovalo za De Gaulle, na črt, 18,37 odstotka jih je bilo proti, 23,15 odstotka pa se jih je glasovanja vzdržalo. Izid referendum v Franciji je zgovorno dokazal, da večina Francozov še vedno popolnoma zaupa generalu De Gaulle. Večina volivcev je torej odobrila njegov načrt glede Alžirije, ki predvideva, da bodo Alžirci najprej dobili široko avtonomijo pod nadzorstvom francoskih oblastev in da bodo kasneje, ko bo zavladal mir, lahko sami z ljudskim glasovanjem svobodno odločili o svoji usodi.

V primeri z glasovanjem iz leta 1958 je predsednik De Gaulle nazadoval tako v odstotkih kot v številu prejetih glasov, vendar po zadnjem referendumu lahko rečemo, da je general z uspehom odbil napad, ki so ga proti njemu zaradi povsem nasprotujočih si vzrokov in razlogov sprožili tako desničarji kot skrajni levičarji.

Če natančneje proučimo volilne izide v Franciji, ugotovimo, da je večina Francozov odločno za to, da se preneha krvolitje v Alžiriji in da dobe alžirski domačini vse svoboščine, med drugim pravico do državne neodvisnosti. Strokovnjaki so namreč izračunali, da so se samo 4 odstotki volivcev izrekli za stališče skrajnih desničarjev, se pravi za to, da Alžirci še vedno ostanejo v popolni odvisnosti od francoskih kolonistov.

Velik uspeh Narodnoosvobodilne fronte

Tudi v Alžiriji je izid glasovanja bil na zunaj v korist generala De Gaulle; v resni-

Afriška skupnost

V glavnem mestu maroškega sultanata, Casablanca so se ob koncu prejšnjega tedna končala posvetovanja, ki bodo imela brez dvoma zelo važne posledice za razvoj afriške celine. Posvetov, ki so trajali več dni, so se udeležili voditelji naslednjih afriških držav: Maroka, Združene arabske republike, Ghane, Gvineje in države Mali. Skupno so podpisali »Listino nove Afrike«, ki predvideva sodelovanje omenjenih severno in srednje afriških držav na političnem, vojaškem, gospodarskem in kulturnem polju. V ta namen so voditelji teh petih držav izbrali štiri komisije, ki morajo v treh mesecih pripraviti stvarne predloge za uresničenje zgornjega načrta.

Na casablanški vrhunski afriški konferenci je bil sprejet tudi predlog, da omenjene države odtegnejo iz Konga svoje čete, dokler ne bo vzpostavljena redna vlada. Nagibajo pa se na stran Lumumbe. Maroški sultan Mohamed V. je na eni izmed sej poudarjal, da Sahara ne loči več severnega dela Afrike od južnega in da je zato potrebno povezati ves kontinent. Kot vidni izraz afriške skupnosti je v načrtu vsesplošna posvetovalna afriška skupščina.

Zanimivo je za presojo političnih smeri tudi dejstvo, da so bili navzoči v Casablanci tudi politični opazovalci iz Abesinije in Jugoslavije. Ob zaključku zasedanj je Naser predlagal, naj se prihodnji vrhunski sestanek afriških držav skliče v Kairu.

ci pa pomeni velik in prodoren uspeh alžirskega narodnoosvobodilnega gibanja. Okrog 50 odstotkov domačih volivcev se je namreč ravnalo po navodilih Narodnoosvobodilne fronte in ni šlo na volišča. Tisti, ki so bili iz tega ali onega vzroka prisiljeni voliti, so pa v veliki večini oddali svoj glas De Gaulle; ravnali so se torej natančno tako, kot je nasvetovala njih organizacija.

Francoski predsednik je torej trenutno zmagal. Volivci so povedali svoje mnenje. Od De Gaulle je sedaj odvisno, da ustreže volji francoskega in alžirskega ljudstva.

Glede na izid glasovanja tako v Alžiriji kot tudi v Franciji pa večina tujih političnih opazovalcev meni, da je alžirsko vprašanje mogoče uspešno rešiti le s pogajanjem s predstavniki narodnoosvobodilnega gibanja, to je s Ferhat Abasom in njegovo vladjo.

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Kdo bo naslednik?

Večina živečih politikov in državnikov, ki res kaj odločajo v svetovni politiki, se nahaja že v precejšnji starosti. Treba bo misliti, kdo bo po njih smrti prišel na njihova mesta. Nikita Hruščev se je menda prvi zavedel, da proti smrti tudi strankini sklepi nič ne pomenijo. Zato je na poseben način označil kot svojega »naslednika« Frolo Kozlova, tajnika osrednjega odbora komunistične stranke. Kozlov je namreč izbran, da bo imel na prihodnjem strankinem kongresu glavni govor s predlogi za spremembo pravil stranke. Podobno nalogo je imel pred svojim nastopom tudi Hruščev na XIX. kongresu leta 1952, ko se je začel njegov vzpon. Seveda je še skrito vprašanje, kaj bodo rekli drugi sovjetski voditelji.

Hrvaščina v Abrucih

Ob vsesplošnem pričakovanju, ugibanju in odlašanju zakonitve slovenskih šol, je zelo zanimiva vest iz pokrajine Campobasso in Molise v Južni Italiji.

Poslanec Lapenna iz Molise je vložil na prosvetnega ministra Bosca interpelacijo, naj se takoj vpelje pouk hrvaščine in albanščine na srednjih šolah v mestih Larino in Termoli.

Predlog, naj se poučujeta ta jezika v srcu Italije, se bo zdel čuden ne le kakemu italijanskemu sodržavljanu, ampak tudi našim rojakom samim. In to iz dveh vzrokov: prvič kakaj stolica slovanskega jezika tam doli; drugič, kako, da se poslanci tako brž zanimajo za jezikovne pravice ljudstva v Abrucih, ne pa za pravice Slovencev v Beneški Sloveniji, na Goriškem in Tržaškem.

Marsikje je že bilo pisano, čeprav je le malo znano, da so se v XV. in XVI. stoletju naselile na vzhodni obali apeninskega polotoka od Pescara do Termoli posame-

Sovjetska zveza in Italija

V nedeljo je odpotovalo v Moskvo močno italijansko trgovinsko odposlanstvo. Pod vodstvom poslanika Alvere se bodo štiri tedne pogajali s sovjetskimi gospodarstveniki. Gre namreč za obnovo štiriletno trgovinske izmenjave med Sovjetsko zvezo in Italijo, ki bo zapadla letos. Trgovinske zveze med obema državama so silno živahne. Izmenjali sta si za 126 milijard lir blaga samo v lanskem letu. Upajo, da se bo količina v prihodnje še povečala. Trgovina gre pač pred politiko.

Druga smer italijanskega ekonomskega zbliževanja teče pa na jug v Egipt in v arabske republike. Tudi tja je v nedeljo odplula italijanska delegacija, sestavljena iz trgovskih in bančnih izvedencev. V načrtu imajo poskrbeti za industrializacijo arabskih držav s pomočjo italijanskega kapitala.

TUDI DOBICEK

Eno leto je preteklo, odkar veljajo za prometne prekrške strožje postave in višje globe. Neprevidni vozači so lani odšteli nič manj kot pet milijard lir globe. Če porazdelimo to veliko vsoto povprečno na posamezne avtomobiliste in druge vozače, odpade po 2000 lir globe na glavo. Največji delež pri plačevanju kazni imajo zasebni avtomobilisti. Uslužbenci prometnih podjetij so dosti bolj previdni.

DOBRA DRŽAVLJANKA

V Chamberryu na Francoskem živi mlada mati Mihaela Montet, ki slovi kot redek primer francoske žene. Stara je komaj 21 let. Poročila se je z nekim mehanikom, ko je imela komaj 13 let. Odkar je poročena, je vsako leto povila po enega otroka. Te dni je prišel že osmi njen sin na svet. Kot dobro državljanko so mlado mater predlagali v odlikovanje.

NOVI FILMI

Italijanski režiserji se zadnje čase vedno bolj bližajo k zgodovinski realnosti. Vsebinsko filmov zajemajo v obilni meri iz polpretekle dobe. Režiser Marcello Andreè, ki je ravnatelj Italijanskega kulturnega kinocentra, pripravlja film Caporetto (Kobarid) iz prve vojne dobe. Podoben film iz druge svetovne vojne in iz bojev proti Nemcem v Italiji je La linea gotica (Gotska črta).

zne skupine prebivalcev iz istrskega Primorja in Dalmacije. Bežali so pred Turki in pred uskoki. Danes govore slovansko narčeje v večjih krajih Acquaviva, Collecroce, S. Felice del Molise in v Montemitro.

Poslanec Lapenna je na pobudo še drugih izvoljenih ljudskih zastopnikov javno priznal, da biva tam slovanski rod in da mu je treba poskrbeti za jezikovne pravice tudi na srednji šoli. Ni pa ostal samo pri teoretičnem razpravljanju, kot mnogi poslanci, ko je šlo za predloge o zakonitvi naših šol, ampak je ubral tudi edino pravo pot kar do ministra.

Tako se lahko zgodi, da bodo ljudstvu v Abrucih morda prej priznane določene pravice, kot naši manjšini, ki živi ob meji. Mi mu seveda iz vsega srca privoščimo! Vsej javnosti pa dajemo v vednost, kako se lahko kaj doseže, če vzamejo zadevo pravi možje v roke, ki jih ne moti nacionalna nestrpnost, kakor mnoge oblastnike pri nas.

Tržaškega

Repentabor:

ZADNJI DNEVI PRED VOLITVAMI

Prejšnji teden se je vendarle nekoliko razvnela volilna agitacija. Na praznik sv. treh kraljev je lista štev. 2 — Občinska demokratična lista — priredila tri volilna zborovanja. Vse tri shode je otvoril dosednji župan in nosilec liste Jože Bizjak, ki je med drugim pozval volivce, naj oddajo svoj glas tistim kandidatom, ki so s svojim dosedanjim delovanjem dokazali, da poznajo potrebe občine in da občinska vprašanja znajo tudi pravilno reševati.

Daljši govor pa je imel dosednji podžupan in kandidat neodvisne skupine na listi štev. 2 Veljko Guštin. Najprej je obrazložil politični del volilnega programa ter zlasti poudaril njegove narodnoobrambene točke. Tako je dejal, da se bodo kandidati odločno in vztrajno borili za dejansko enakopravnost med Slovenci in Italijani, kar je prvi pogoj za mirno in prijateljsko sožitje med tu živječima narodoma. Omeniti je treba nadalje izjavo, da se kandidati odločno zavzemajo, da bi tukajšnji Slovenci enotno in skupno nastopali v vseh vprašanjih, ki zadevajo njih narodnostno življenje. To je tudi najbolj značilna točka političnega programa Občinske demokratične liste.

Govornik je obširno govoril tudi o upravnem programu svoje liste. Ta med drugim predvideva gradnjo novega šolskega splotja ter koristne pobude in dela v prid kmetijstva, tujskega prometa ter ostalih gospodarskih področij, ki zanimajo občino.

Za Veljkom Guštinom sta v korist liste kratko govorila še Marina Bernetičeva in dr. Jože Dekleva.

Slovenska lista doslej še ni imela nobene javnega volilnega zborovanja. S tem pa ni rečeno, da ne vrši nobene volilne agitacije v svojo korist. Najvidnejši znak njenega delovanja je v tem, da je v začetku volilnega boja izšel poseben list z naslovom Repentabor, ki vsebuje tako politični kot upravni program Slovenske liste. V začetku tega tedna pa je ta lista spet posegla v volilni boj s posebnim letakom.

Kot smo zadnjič pisali, je izid volitev negotov, kajti bolj kot pisani programi bodo odločevali drugi činitelji, kot na primer osebnost ter ugled posameznih kandidatov. Izid volitev bo znan že v ponedeljek okrog 20. ure.

Nabrežina:

PRVA SEJA NOVEGA OBČINSKEGA ODBORA

V torek, 10. t. m., se je prvič sestel novi občinski odbor. Iz tega izhajajo, da so skiepi prve seje občinskega sveta postali povsem pravomočni in da se je začela nova upravna doba.

Na seji so odborniki prevzeli tudi različne resorje. Albin Škerk, ki je ostal podžupan, je prevzel finance, Alojz Markovič kmetijstvo, zdravstvo in socialno skrbstvo, Srečko Colja turizem, Rudolf Gergič šolstvo. Svoj referat bosta imela tudi namestnika Abdon Vižintin in Adriano Oliva. Pr-

vi je prevzel javna dela — ta resor je že vodil v razdobju 1949-1956 — drugi pa je odgovoren za osebje.

Zgonik:

SEJA OBČINSKEGA SVETA

Kot smo najavili, se je zadnjo soboto pričelo redno zasedanje novoizvoljenega občinskega sveta. Po krajši razpravi je bil najprej spremenjen prejšnji sklep občinskega sveta, ki je zadeval vprašanje sluge in čuvaja v novi šoli v Zgoniku. Svetovalci so tokrat sklenili, da se na tej šoli namestita dva uslužbenca, in sicer sluginja ter čuvaj.

V novo volilno komisijo so bili izvoljeni Just Pegan, Ivan Rustja, Josip Milič in Ivan Furlan. Za preglednike računov za leto 1959 pa so bili imenovani Franc Colja, Franc Husel in Karel Stolf. Dva nova člana Podporne ustanove pa bodo izvolili na prihodnji seji, ki bo čez 14 dni ali največ tri tedne.

Svet je nato odobril razlastitev nekaterih zemljišč vzdolž preurejenih cest pri Saležu, Repnu in Briščikih. Gre za majhno število kv. metrov zemljišča, ki so bila razlašena, da so se lahko popravile ceste.

V tej zvezi sta svetovalca Josip Milič in Danilo Milič priporočala odboru, naj poskrbi, da se uredijo zlasti nekatere poljske poti v Repniču in Samatorci. Obljubljeno je bilo, da se bodo ti predlogi upoštevali.

Sesljan:

ZAGONETNA NESREČA

V nedeljo zvečer so kraj avtne ceste nedaleč od Sesljana našli 39-letnega domačina Maria Pirca, ki je zaradi udarca na glavi ležal nezavesten. Odpeljali so ga v tržaško bolnišnico in nekaj časa niso sploh vedeli, kdo je ponesrečenec, ker ni imel pri sebi nobenega osebnega dokumenta in ni mogel govoriti. Naslednji dan pa ga je v bolnišnici spoznala njegova žena, ki je bila zaskrbljena, ker je mož šel z doma ter ji povedal, da gre v gostilno, a ga ni bilo vso noč domov.

Sele ko bo nekoliko okrevale, se bo zvedelo za resnične vzroke te nesreče. Domačinu pa želimo, da bi čimprej popolnoma ozdravel.

Nova stanovanja za ezule?

Po naši vasi se vedno bolj širijo glasovi, da nameravajo vzdolž ceste Sesljan-Nabrežina graditi vrsto novih stanovanj za istrske begunce. Prav tako se govori, da bodo iz dosedanjega begunskega naselja zgradili novo cesto proti Nabrežini. To pot naj bi pričeli graditi v najkrajšem času. Ko bomo te vesti preverili, bomo o njih obširneje pisali.

Občinsko upravo hočemo danes opozoriti na naslednje vprašanje. Potrebno bi bilo, da se še pred turistično sezono izpopolni javna električna razsvetljava. To delo je zlasti potrebno od glavnega križišča in vzdolž ceste proti Nabrežini, kjer je neki naš podjetni domačin uredil camping in je zato precej prometa.

POKRAJINSKA OBRTNIŠKA KOMISIJA

Slovensko gospodarsko združenje v Trstu se bo letos udeležilo volitev pokrajinske obrtniške komisije s svojo listo. Volitve bodo 12. marca. Na vsem Tržaškem ozemlju je 11 volišč.

Kandidati Slov. gospodarskega združenja so: Srečko Colja, Ferdinand Ferjančič, Andrej Renar, Danijel Kralj, Ivan Novak in Ivan Smrdelj.

TRŽAŠKI MESTNI SVET

Redno zasedanje tržaškega občinskega sveta se je začelo v ponedeljek. Svetovalci so najprej izvolili svoje predstavnike v številne javne ustanove, kot so upravni svet tržaškega vseučilišča, upravni odbor Industrijskega pristanišča in upravni svet ustanove za mednarodni velesejem. Na vsa omenjena mesta so postavili ljudi iz večinskih strank.

Na dnevnem redu je bila tudi razprava o resoluciji, ki so jo predlagali misovci in ki obravnava gospodarsko stanje Trsta. O tem vprašanju sta prva govorila demokristjan Stopper in poslanec Vidali. Razprava se bo nadaljevala.

NEMSKA SOLA V TRSTU

Nekaj novega bo letos v Trstu — popolnoma nemška šola. Za njeno otvoritev se pogaja z mestnimi oblastmi predsednik avstrijskega kulturnega instituta v Rimu dr. Henrik Peter. Prostore so že našli v vili, ki je last avstrijske republike. Šola, ki bo obsegala nižje in višje razrede, bo delovala v sklopu italijansko-nemškega kulturnega sodelovanja. Kdo jo bo smel obiskovati, ni povsem znano.

Vsekakor se zadeva nemške šole v Trstu hitreje premika kot pa vprašanje uzakonitve slovenskih šol.

Beneška Slovenija -

NAŠE CESTE

Lansko leto smo v naših dopisih iz Beneške Slovenije neprestano opozarjali oblastva na žalostno stanje naših cest in potov. Nekaj so pritožbe zalegle, marsikje je pa ostalo vse pri starem.

Pred volitvami so vse stranke in vsi kandidati vseh barv kar v zboru obljubljali, kaj se bo vse naredilo za izboljšanje zamenjenih potov in cest. Vsak izmed kandidatov se je trkal na prsa, češ mene izvolite za občinskega ali pokrajinskega moža, pa boste imeli kot jajce gladke in svetle ceste. Tistih jajc pa zlepa ne vidimo.

Nekaj upanja imamo, ker je predsednik pokrajine Candolini sklical za 14. januar pokrajinske svetovalce, ki bodo v prvi vrsti razpravljali o stanju nekaterih cest. Radovedni smo, koliko mrvic bo odpadlo za naše gorske občine in vasi.

MAZAROLE

Naša vas je še vedno v javnih ustih zaradi tolikanj opisovanega zločina, ki je pretresel pred dobrim letom prav na praznik sv. treh kraljev vse naše doline. Obtoženca in sedaj obsojenca Lino Cenčič in Peter Makorič sta preživela te mesece zapora v videmski jetnišnici. Njuni zagovorniki so vložili priziv proti razsodbi sodišča v Vidmu. Nova razprava se bo obravnavala me-

OBMEJNI PROMET

Obmejni prehodi v goriški pokrajini se vedno bolj množijo. Velika razlika je že med številom prehodov leta 1959 in lanskim. Predlanskim je uporabilo prehode s prepustnicami 1.081.078 oseb; lansko leto pa 1.127.564. Med temi je 812.287 Jugoslovancev ali mnogo več kakor italijanskih državljanov. V poletnih mesecih se je pa razmerje obrnilo. Preko blokov je šlo dosti več oseb iz italijanskega obmejnega pasu kot pa iz jugoslovanskega, to pa zato, ker so Goričani in Tržačani obnovili staro navado počitnic na Trnovski planoti ali v obsoških vaseh. Za letošnje poletje predvidevajo še več turističnih obiskov.

Ker smo že omenili obmejne prehode, moramo še dodati, da je s kmečkimi prepustnicami šlo čez mejo v letu 1960 33.405 italijanskih državljanov, jugoslovanskih pa 101.280. Najživahnejši promet je seveda pri Rdeči hiši.

GORIŠKI OBČINSKI PRORAČUN

Goriški mestni svetovalci so bili prejšnji teden na delu za odobritev proračuna za tekoče leto 1961. Proti proračunu, ki ga je sestavil odbor, so glasovali: dva misovca, liberalci grof Attems, monarhist Pedroni in oba komunisti. Večina opozicionalcev je grajala proračunski predlog, ker ne upošteva pravilne razdelitve stroškov za mestni regulacijski načrt. Misovski svetnik se je upiral proračunu, češ da ne sme sedanji občinski svet že vnaprej postaviti obveznosti bodočemu, ki bo kmalu izvoljen. Podžupan Poterzio je pobijal ugovore, ni pa mogel zanikati, da se za nove mestne okraje, koder se načrtno naseljujejo nedomači elementi, izda več iz žepov starih goriških občanarjev, kakor pa za tiste mestne četrti, ki že dolgo čakajo cestnih popravil, kanalizacijo in podobno. Pojdite samo en-

Kanalizacija dolina

seca junija pred prizivnim sodiščem v Trstu. Obsojenca so pa te dni že odpeljali iz Vidma, in sicer Cenčiča na otoč Elbo, Makoriča pa v ječo San Gimignano pri Sieni. Odvetniki — branilci so pripravljeni iti do zadnje instance v Rimu. Skrivnostni umor potemtakem še ni docela pojasnjen.

Iz Mažarol se bo tudi poslovil zadnjo nedeljo v mesecu januarju župnik Prestento. Prestavljen je v župnijo Terzo pri Tolmezu. Odhajajoči dušni pastir je v teh za našo vas bridkih mesecih pošteno branil svoje farane.

FUŽINE — BELA PEČ

V soboto zvečer se je v belopeških jeklnah razvil velik požar. Nekateri delavci so se ravno odpravljali z dela, ko so zapazili gost dim in visoke plamene, ki so bruhalo skozi okna in streho velikih delavnic, kjer se izdelujejo jeklene žice. V nevarnosti so bile vse tvorniške in fužinske naprave. K sreči da je naselje oddaljeno od jeklarn, sicer bi nastala panika, ki bi prav gotovo povzročila kako nesrečo. Na pomoč so morali prihiti gasilci celo iz Pontebe in iz Podroža na Koroškem. K sreči ni bilo človeških žrtev, nač pa je nastala precejšnja škoda. Podjetje že tako slabo obratuje, take nesreče pa prizadenejo še najbolj delavstvo.

krat na sprehod proti Livadi ali na Solkanško polje, pa se boste prepričali. O teh dejstvih bomo že še natančneje spregovorili.

V razpravo o proračunskem načrtu sta posegla tudi slovenska zastopnika g. Bratuž in odvetnik Sfiligoj. Slednji je med drugim vprašal, kako pridemo do tega, da mestni stražniki ne poznajo slovenščine, ko pa morajo biti v dnevnem stiku s prebivalci z onkraj meje. Ali nimajo pri izpitih za stražnika predpisane tudi slovenske skušnje? G. Bratuš se je pa pritoževal, da se občinski denar ne uporablja po enotnih vidikih za občane obeh narodnosti.

Na koncu pa so vsi trije slovenski zastopniki glasovali za proračun, ki ga je sestavil upravni odbor.

»DOM POČITKA«

Raznovrstna imena so že bila predlagana za novo stavbo pri Ločniku, kjer naj občina nastavi stare ljudi. »Zavetišče« ne zveni prijetno; še manj »hiralnica« ali »dom onemoglih«, kakor se taki zavodi ponekod imenujejo. Po našem bi bilo najbolj umestno dati takim hišam naslov »dom počitka«. Starim in onemoglim meščanom — tistim, ki prejemale kako pokojnino ali nemaničem — vsem bi morala občina poskrbeti enako socialno pomoč in jim v mirnem počitku olajšati zadnje dneve na zemlji. Nič prvi razred ali drugi razred; za vse enako, vsaj zadnja leta ali mesece pred grobom.

Goriški »Dom počitka« je začel poslovati dne 2. januarja. Sprejetih je prvih petdeset gostov. Urejeni so tudi že vsi prostori in potrebne naprave.

STANDREŽ

V torek popoldne je veliko število vaščanov spremilo k zadnjemu počitku pokojnega sosedu Mirka Cingerlija. V sprevodu so znanci in prijatelji nosili sedem vencev; pevci so zapeli žalostinke pred hišo, v cerkvi in na pokopališču. Pogreb je pokazal, da je bil pokojnik priljubljen mož v vasi, čeprav nas je še razmeroma mlad zapustil.

Pripomnili bi radi, da se Standrežci prav ob takih žalostnih slovesih še znajdemo skupaj. Drugače pa že vleče vsak na svojo plat. V veliko veselje tistih, ki nas po načrtu obkrožujejo z novimi naselji od severa, vzhoda in juga tako, da bo stari, pristni Standrež dihal le še okoli cerkve.

ŽALOSTNA BILANCA

Goriška pokrajina je ena najmanjših v republiki. Zato bi bilo naravno, da je tudi glede cestnih nezgod na zadnjem mestu. Pa ni tako! Tudi po naših cestah dirjajo brezskrbni in še bolj brezvestni vozači in povzročajo nesreče in smrt. V lanskem letu je prometna policija zaznamovala na cestah goriške pokrajine 578 prometnih nezgod. Ti primeri so zahtevali 529 ranjenih in 22 mrtvih. Ogromna je pa tudi materialna škoda. Prevelika brzina ter prehitvanje sta poglavitna vzroka tolikih nesreč.

PODGORA

Obe cestni križišči onkraj železniškega nasipa sta že leta in leta znani kot kraj prometnih nesreč. Posebno na slabem glasu je križišče pri »Madonini«. V soboto zjutraj bi bilo kmalu prišlo do hude nesreče. Iz Podgore je privozil osebni avtobus

Iz Goriške

podjetja Drossi-Saina v smeri proti Majnici. Čez most proti Ločniku je pa pridrvel tovornjak s prikolico, last Avtoprometa iz Tolmina. Težko vozilo je butnilo ob avtobus in ga prekucnilo kraj ceste s kolesi navzgor. Mimoidoči so se z grozo ustavili. K sreči pa ni bilo žrtev, ker je bil avtobus brez potnikov in je tudi voznik bil samo malo opraskan.

Kaj bi se bilo pa zgodilo, če bi v avtobusu sedeli ljudje? Časopisje in javnost sta že večkrat zahtevali, naj bi na to nevarno križišče postavili prometnega stražnika. Do danes so vse te prošnje bob ob steno; nezgode se pa ponavljajo.

NOVA ŠOLA

Pokrajinska uprava v Gorici je že izročila šolskemu skrbništvu v uporabo novo šolsko poslopje na bivšem Senenem trgu, zdaj trg Julia. Poslopje, v katerem so se že pred prvo svetovno vojno nahajale nemške šole, je bilo v vojni zelo poškodovano in skoro neuporabno. Zdaj so ga dvignili še za eno nadstropje. Izdatki za zvišanje in popravo znašajo 16 milijonov. Približno enaka vsota bo potrebna tudi za notranjo opremo. V novem šolskem poslopiju bo nameščen italijanski realni licej, ki se je doslej nahajal v prostorih semenišča.

Pomanjkanje srčne kulture

Po pogrebu dr. Jože Bitežnika je tudi Katoliški glas napisal nekaj spominskih besed o pokojniku. »Da bi se rešil šikan,« je med drugim rekel, »se je leta 1930 izselil v Avstrijo in pozneje v Jugoslavijo.«

Pisec teh vrstic je namerno zamolčal ob Bitežnikovi smrti, da se je takratna izselitev javnih delavcev dr. Besednjaka in dr. Bitežnika izvršila po dolgi in strogih sklepih naše slovensko-hrvatske organizacije Vrhovnega sveta. V Vrhovnem svetu so bile zastopane vse slovenske in hrvatske politične, prosvetne, gospodarske, duhovne in dijaške organizacije. Izselitev je bila od Vrhovnega sveta soglasno sklenjena, ker se je ob koncu leta 1930 začelo preganjanje naše duhovščine. V Gorici je kvestura prepovedala slovenščino v cerkvah. Istotako se je vrgla na preganjanje v Kronbergu, kjer je župnikoval pok. Vinko Vodopivec.

Skof Sedej ni mogel pričakovati nobene pomoči iz Vatikana. Kvestor Modesti ga je obiskal in mu zagrozil, da bo pridige v slovenščini ukinil. Potrebna je bila pomoč iz inozemstva. Dr. Besednjak in dr. Bitežnik sta dobila nalog od Vrhovnega sveta, da gresta v inozemstvo in delujeta v tem smislu.

Zato je v Katoliškem glasu tem bolj nesramna in surova laž, da se je pok. dr. Bitežnik izselil samo zaradi tega, da se »reši šikan.«

Zato tudi je bila že pred leti po dr. Besednjaku vložena tožba pri Cerkvem sodišču v Gorici. Namesto, da bi gospodje pri Katoliškem glasu popravili krivico, na kar čakamo že več let, se poslužujejo celo pogreba dr. Bitežnika, da to laž naprej trdijo. Saj jih je še nekaj prav pri dobrem zdravju, ki so bili takrat prisotni pri seji Vrhovnega sveta, in pošteno bi bilo, da izpričajo resnico.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

V smrt ali življenje

ALI SE IMAMO SLOVENCİ KOT NAROD DOVOLJ ŽIVLJENJSKE SILE? — KAJ SODI O TEM EDEN NAJODLICNEJSIH SLOVENSkih KATOLISKIH MISLECEV

Pred nedavnim smo ponatisnili glavne odstavke razprave znanega slovenskega krščanskega filozofa Janeza Janžekovića »Naj nekdo zakriči!«, ki je bila objavljena v duhovniški reviji »Nova pota«. Tokrat objavljamo nadaljevanje, tudi iz omenjene revije. Razprava, ki je silno aktualna za slovenske razmere, bo zaključena v prihodnjih številkah lista.

(Ured.)

Gotovo ste ugabili, da je pod tem naslovom mišljeno vprašanje, ki je nanj opozorila Nova pot s sestavkom »Naj nekdo zakriči!«, vprašanje, tiče se padanja števila rojstev na Slovenskem. Od rešitve tega vprašanja je namreč odvisno, ali bomo Slovenci od pomehkavnosti umrli, ali pa se bomo zresnili in živeli. Članek v Novi poti je bil krik srca, ki je zagledalo prežečo smrt, današnje predavanje želi biti razmišljanje hladnega razuma o preteči nevarnosti. Na zamotano vprašanje bomo gledali kot narodnjaki, kot domoljubi, ne kot moralisti. Čisti moralist bi drugače porazdelil svoje podarke. Vendar bomo seveda tudi mi upoštevali vsa navodila naravne etike in katoliške moralke.

Začnimo z osnovno in nesporno resnico, ki jo vidi zdrava pamet in ki jo uči vera. Življenje je veličasten dar in pogoj vseh drugih darov, zato ga je treba čuvati in posredovati naprej. Ta resnica odseva iz ravnanja vseh živih bitij na zemlji. Vsa se krčevito oklepajo lastnega življenja, še neprimerljivo večjo vnašajo pa kažejo za ohranitev in razširitev vrste. Narava je polna primerov, kako posameznik samohotno, brez obotavljanja, da, naravnost z nekim svetim ognjem žrtvuje vse, tudi svoje življenje, samo da reši potomstvo in ohrani vrsto. Živalim narakuje tako ravnanje neka skrivnostna nujna, ki smo ji nalepili naziv »nagon«. Nagon je za žival najvišji zakon, ki so mu nujno poslušne, ker v njih ni ničesar, s čimer bi se mu mogle upreti. Zato živalski nagon v večini primerov in v rednih razmerah zanesljivo dosega svoj namen. Tudi človek ima nagone, toda poleg nagonov ali nad nagoni, ima še pamet, ki nagone spoznava, presoja in ugotavlja njihov smisel. Zato more pamet nagone voditi, krotiti, pa tudi prevariti, da ne dosežejo svojega smotra. Pri človeku nagon ni več naravna sila, ki bi nujno in sama po sebi zadovoljivo urejala njegovo življenje. Človek je ponosno vzel svojo usodo v lastne roke. To, čemur se žival pokori v slepi nujni, prikazuje človeku njegova pamet kot naraven pravni zakon, ki je sicer brezpogojno obvezen, ki ga pa človek, če zlorabi svojo svobodo, more prekršiti. Žival zgolj nagonsko ohranja sebe in vrsto, človeku poleg nagona in jasneje kot nagon pravi zdrava pamet, da ima do življenja naravne dolžnosti.

Isto uči vera. Prva zapoved, ki jo je Bog dal človeškemu paru, brž ko ga je ustvaril, se je glasila: »Plodite se in množite ter napolnite zemljo (1 Mojz 1, 28).«

Kako človeštvo izpolnjuje to zapoved? Na splošno brez graje. Krivulja, ki kaže rast človeškega rodu, se vztrajno dviga, v zadnjih stoletjih celo vznemirljivo naglo, da so se začeli gospodarstveniki resno spraševati, s čim te množice preživeti. Po približnih cenitvah je bilo ob Kristusovem rojstvu na svetu kakih tri sto milijonov ljudi. Potem se je število precej enakomerno dvigalo, nekako do leta 1500, in v tem času naraslo na nekaj čez 500 milijonov. Nato se je začela krivulja hitreje vzpenjati, v zadnjih dveh stoletjih je pa kar šinila kvišku. Od leta 1800 do 1950 se je človeštvo pomnožilo od 800 milijonov na 2500 milijonov. Prej se v 1500 letih ni podvojilo, sedaj se je v 150 letih več kot potrojilo. Kot udje velike človeške družine si torej glede rod-

nosti nimamo kaj očitati, razen kvečjemu, da se množimo prelahkomiselno.

Toda posameznik ni neposredno vključen v človeštvo. Človek ni zgolj na splošno družbeno bitje, ampak je narodnostno bitje. Narod je tista naravna družba, ki se v njej človek rodi in ki človeka opremi za življenje. Ista pamet in vera, ki nam pravita, da je življenje vrednota, ki jo je treba čuvati in posredovati dalje, nam pravita tudi, da je vsak posameznik najprej in neposredno dolžan skrbeti za življenje lastnega naroda. Tega se zavedajo udje vseh velikih narodov, včasih še preveč. Samo članom kakega malega naroda, ki nimajo nobenega težišča v sebi, se primeri, da zbolijo za manjvrednostnim občutjem, da jih postane sram, da so recimo Slovenci, in da bi najrajši, da bi se narodnostne razlike sploh razblinile. Zdrava pamet pa pravi, da nam je starše in domovino dala narava in da je starše in domovino treba bolj ljubiti kakor kogar koli drugega. Človeštvo služi vsakdo že s tem, da služi svojemu narodu, kajti drugega človeštva, kakor tisto, ki ga sestavljajo narodi, ni.

Ko se torej sprašujemo, kako spolnjuje človeštvo naravni zakon, ki je obenem izrečna božja zapoved, da naj se človeški rod množi, se moramo kot Slovenci najprej vprašati, kako slovenski narod izpolnjuje to zapoved.

Rodnost kakega naroda je mogoče motriti samo na sebi, ali v primeri z rodnostjo drugih narodov.

KROZEK SLOVENSkih IZOBRAZENECV

v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 20. januarja, ob 20.30 v društvenih prostorih v ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje:

»GOSPODARSKA SESTAVA TRŽASKEGA OZEMLJA«

Sama na sebi more biti rodnost taka, da narod številčno raste, ali taka, da se ohranja na isti višini, ali taka, da pada. Narod, ki številčno pada, umira in s tem, če se to godi po njegovi krivdi, težko greši proti naravnemu zakonu in božji zapovedi. Tak narod vrši sam nad seboj to, kar velja danes v očeh vseh ljudi za največji zločin, tak narod vrši sam nad seboj genocid.

Narod, ki se ohranja na isti višini, pa je po sodbi zdrave pameti dovolj gosto naselil zemljo, ki so mu jo dale v last zgodovinske okoliščine, ne krši božje zapovedi, ako le dosega številčno stalnost na naravno neoporečen način. Nikjer namreč ni rečeno, da mora imeti vsaka družina toliko otrok, kolikor jih zmore ustroj telesa. Življenje po pameti se razlikuje od življenja po slepem nagonu. Toda če narod, ki ne raste več, ne greši nujno proti božji zapovedi o posredovanju življenja, pa morda greši proti domoljubju, ako tako zaostaja za svojimi sosedmi, da bo prej ali slej od njih poplavljen.

Najbolj naravno je seveda, da narod številčno raste. Vendar tudi tak narod ni nujno neoporečen glede rodnosti. Morda raste prepočasi, morda raste tudi prehitro, lahkomišelnost, hitreje kakor je zmogel ustvarjati neobhodno potrebne dobrine za svoje otroke. Vendar je značilno, da velika rodnost nikjer ni grajana v svetem pismu in da tudi sodobni moralisti le skrajno previdno, obzirno in večinoma po ovinkih opozarjajo, da mora biti tisti, ki hoče imeti otroke, tudi zmogel, da jih dostojno vzdržuje in vzgaja, zato pa s tem večjim poudarkom obsojajo pretirano skrb onih staršev, ki iz gospodarskih razlogov ali zgolj zaradi lastne udobnosti odklanjajo otroke. Stara ljudska modrost pravi, da Bog, ki da usta, da tudi kruh zanje.

Vendar pa, kakor smo že spotoma videli, ni dovolj, da motrimo rodnost kakega naroda samo na sebi, ampak jo je treba primerjati tudi z rodnostjo drugih, predvsem sosednjih narodov. Če ostaja številčno razmerje narodov isto, pa bodisi da vsi enako hitro rastejo, ostajajo na isti višini ali padajo, tedaj se zaradi tega ne pojavi nobeno novo vprašanje. Cisto drugače pa je, če kak narod v primeri s

sosedi številčno nazaduje. Tedaj nastaja na njegovem ozemlju nevarna praznina, ki jo bodo prej ali slej tako ali drugače, izpolnili bolj rodovitni sosedje. Tudi mednarodno področje pozna svoj »horror vacui«. Kakor vedno bolj zmaguje socialistična misel, ki ne dopušča, da bi se v rokah enega človeka napolnilo preveliko bogastvo, tako mednarodna pravičnost ne bo dopustila, da bi izumirajoči narod ali narod, ki v primeri s sosedi prerediti zasleda zemljo, ostal lastnik vsega ozemlja, ki so ga nekoč imeli njegovi sorazmerno številnejši predniki. Zato mora ljudstvo, ki hoče ostati svobodni gospodar na svoji zemlji, za vsako ceno vzdržati življenjsko tekmo s sosednimi narodi. To je osnovna dolžnost, ki mu jo nalaga domoljubje.

Kaj to pomeni, rasti počasneje kakor sosedni narodi, so večkrat ugotavljali Francozi, n. pr. na Socialnem tednu v Grenoblu leta 1923, ko so razpravljali o upadanju svoje rodnosti. V začetku 19. stol. je bila Francija s svojimi 20 milijoni prebivalcev najštevilnejši narod v Evropi. Se leta 1870 je kljub izgubi dveh milijonov ljudi prekašala Anglijo, bila v isti vrsti z Avstrijo, za Nemčijo je pa že zaostajala za 14%. Kmalu sta jo Avstrija in Anglija prehiteli, Italija jo je dohitela, Nemčija pa jo je leta 1914, ob začetku prve svetovne vojne, prekašala že za 65%. Zelo verjetno je, da bi do prve svetovne vojne sploh ne prišlo, če bi Francija ne bila tako klavarno propadla v življenjski tekmi s svojim nemškim sosedom (Le problème de population, Paris, Gabalda 123. Str. 81-82). Takrat, ko so Francozi na svojem Socialnem tednu o tem govorili in pošiljali ljudstvu prestrašene SOS klice, se je pri njih rodilo 19,3 otrok na 1000 prebivalcev. Pri nas na Slovenskem se jih je rodilo lani 17,7.

Povzemimo dve preprosti resnici: Narod, ki hoče živeti, mora skrbeti, da umrljivost ne preseže rodnosti. Narod, ki hoče ostati svobodni, mora skrbeti, da njegov naravni prirastek ne pade pod naravni prirastek sosednjih narodov.

Sedaj pa pogledimo dejstvo v oči. Kako je z Jugoslavijo, kako je s Slovenijo? Leta 1949 se je rodilo v Jugoslaviji 30 otrok na 1000 prebivalcev, v Italiji 20, v Avstriji 15,8, v Zah. Nemčiji 16,6, na Francoskem 21 otrok. (Dr. Živko Sifer, Demografska statistika. Ljubljana 1952. Str. 73.) Umrljivost se v teh državah ni znatno razlikovala. Leta 1955 je bilo po podatkih, ki jih ima Centralni higienski zavod, v Avstriji 15,6, v Italiji 18,1, v Nemčiji 15,7, na Francoskem 18,6, v Grčiji 19,4, v Romuniji 25,6, v Jugoslaviji 26,8 otrok na 1000 prebivalcev. Naša država s svojo rodnostjo še vedno znatno prekaša svoje sosedje. Vznemirljivo je edino stalno padanje. Podatki od leta 1949 do 1958 so tile: 30, 30,2, 27, 29,7, 28,4, 28,5, 26,8, 25,9, 25,9, 23,7, 23,8 otrok na 1000 prebivalcev (Statistični Godišnjak FNRJ, Beograd 1959, str. 54). Za primerjavo: najvišja rodnost je bila leta 1955/56 v Venezueli, nad 47, najnižja na Švedskem, okrog 15 otrok na 1000 prebivalcev.

Kako je z nami Slovenci? Število rojstev na 1000 prebivalcev se je od leta 1949 do leta 1959 gibalo takole: 22,8, 24,4, 03,3, 00,8, 22,3, 20,9, 21, 20,4, 19,4, 18,1, 17,7. Umrljivost je bila leta 1949 11,7 na 1000 prebivalcev, do leta 1959 je padla na 9,6. Tako je znašal naravni prirastek leta 1949 11,1 na 1000 prebivalcev, leta 1959 le še 8,1 (Mesečni statistični pregled LR Slovenije, Ljubljana, maja 1960, str. 5).

Če torej motrimo slovensko rodnost samo na sebi, z veseljem ugotavljamo, da kot narod še vedno rastemo. Toda skrajno vznemirljivo je dvoje. Prvič, da število rojstev stalno in vedno hitreje pada — v desetih letih smo padli od 24,4 na 17,7. Kje se bo ustalilo?

(Dalje)

»Slovenščina za Slovence«

V RADIU TRST »A«

S prvo oddajo, ki je na sporedu v sredo, 11. t. m. ob 18. uri, bodo v programu Radia Trst »A« obnovljene oddaje »Slovenščina za Slovence«.

V oddajah, ki se bodo vrstile vsako sredo, nas bodo posamezni avtorji izmenoma opozarjali na najpogostejše napake, ki jih delamo pri uporabi naše govornice, in nas učili pravilne slovenščine, pri čemer bo prof. Vinko Belič obravnaval stilistiko, prof. Martin Jevnikar slovnico in pravopisje, prof. Jože Peterlin izgovarjavo, prof. Božidar Radovič pa strokovno izrazoslovje.

Kot vidimo, so oddaje »Slovenščina za Slovence« zaupane samim slovenistom. Kot take bodo koristno dopolnjevale sporede slovenske tržaške radijske postaje.

SOLA GLASBENE MATICE V TRSTU

Vse starše, ki želijo, da bi njihovi otroci sodelovali v otroškem zboru, vljudno vabimo, da jih pripeljejo k pevskim vajam, ki so vsak petek ob 18. uri v šolskih prostorih v ulici Ruggero Manna 29.

Ravnateljstvo

GOSPODARSTVO

Od gnojenja je odvisna dobrota grozdja

Se nobeno leto ni tako očitno pokazalo kot lansko, da je pri trtah od gnojenja odvisna dobrota pridelka, in sicer zdravje grozdja, njegova sladkoba in alkoholna stopinja ter trpežnost vina. To je tudi naravno, saj je podobno pri človeku: njegova življenjska sila je v glavnem odvisna od prehrane.

Znanstveniki so že globoko proučili, kako je z življenjem rastlin. Ugotovili so, katere prvine — snovi so nujno potrebne za razvoj in katere ga pospešujejo. Na splošno potrebujejo vse rastline v večjih količinah dušika, fosfora, kalija in apna, v manjših količinah pa celo vrsto drugih snovi: železa, žvepla, klora, magnezija, itd. Vsaka teh snovi ima na razvoj rastline poseben učinek. Tu hočemo pa vinogradnike opozoriti na zelo važno vlogo, ki jo v vinogradništvu ima kalij.

PRIDELEK SVILODNIH ZAPREDKOV

Reja sviloprejk se v Italiji hudo krči. Imeli smo leta, ko je pridelek presegal 44 milijonov kg zapredkov. Leta 1959 je znašal pridelek komaj 6.855.000 kg, v letu 1960 pa se je skrčil za nadaljnjih 10% in je znašal malo več kot 6.100.000 kg. Sviloreje ni poživila vpeljava japonskih sort, ki so bolj cenjene kot domače italijanske, ker je v zapredkih daljša nit.

Zakaj nazadovanje? Umetna vlakna so danes že zelo dobra in s svojo nizko ceno delajo hudo konkurenco pravi svili. Pa je še drugi vzrok: ljudje hočejo živeti udobno in nočejo žrtvovati svojega spanja za nadziranje, čiščenje in krmljenje nikoli sitih črvov. Ljudje hočejo priti na lažji način do dohodkov.

ANGORSKI KUNCI

Angorski kunci se razlikujejo od drugih predvsem po mnogo daljši dlaki, katero zberemo navadno trikrat letno, in sicer s striženjem ali z izpuljenjem. Bolj priporočljiv je drugi način, ker se izpuli samo dozorela, dolga in visoko cenjena dlaka; žival ne trpi, če se dlaka pravilno puli. Angorske kunce gojimo tako kot druge, a moramo skrbeti za temeljitejšo snago in živali varovati pred vlago in mrazom.

CLORELLA — HRANA BODOČNOSTI

Clorella je alga, se pravi prav malo razvita rastlina, ki živi v vodah, posebno v močvirjih in jezerih. Ta alga v nekaj minutah podvoji svoj obseg in teži, če je dovolj svetlobe in če vsebuje voda dovolj redilnih snovi. Računajo da bi iz enega hektara jezera ali močvirja letno dobili do 700 stotov zelene snovi, ki bi služila ljudem in živalim za prehrano.

LAMA NA OGRSKIH PASNIKIH

Ogri skušajo vdomačiti lamo, ki izven južne Amerike živi samo v živalskih vrtih (zoo). Lama je zelo koristna, ker nadomeštuje osla in kamelo kot nosilka tovorov. Poleg tega pa daje tudi volno. Na Ogrskem se prvi pari lam pasejo skupno s čredami ovč.

Letošnja vinska letina je malokoga zadovoljila, nekatere pa je le. V goriških Brdih in Podbrdih (levo in desno od proge Gorica-Krmin in od tam do Mirnika) so imeli nekateri zdravo in dobro dozorelo grozdje z visokimi odstotki sladkorja, medtem ko so iste sorte v sosednem vinogradu slabo dozorele in grozdje je hudo gnilo. Izkazalo se je, da so prvi obilno gnojili trte s kalijevim umetnim gnojilom.

Zgoraj smo rekli, da kalij spada k snovem, ki jih rastlina potrebuje v večji množini. Kalij koristi vsem rastlinam in pri vseh vpliva zlasti na zdravje, a tudi na količino pridelka. Ima blagodejen učinek za ves razvoj trte, na dravje in klenost pogankov, ki postanejo krepkejši in bolje dozori, zatem na zdravje in sladkobo grozdja, ki ga lahko tudi več časa ohranimo. Ker pod vplivom kalija grozdje bolje dozori, ima zaradi tega več arome, ki nato preide tudi v vino, da je bolj aromatično.

S kalijem gnojimo tako, da kalijevo sol raztrosimo okoli trte ali samo ali pa v zvezi z drugimi gnojili in nato vse podkopljemo. Na vsakih 100 m² vinograde površine raztrosimo po 2 do 3 kg kalijeve soli, najbolje kalijevega sulfata (solfato potassico), ki vsebuje 50 do 52% kalija. Če pa trte ne rastejo v sklenjenem nasadu, moramo gnojiti posameznim trtam. V tem primeru raztrosimo okoli vsake trte — po velikosti — po 80 do 250 gramov kalijeve soli. Posebno močne trte na latnikih moramo gnojiti s še večjimi količinami. V zadnjem času je postalo moderno, da gnojimo s sestavljenimi umetnimi gnojili in v tem primeru je za trte najprimernejše gnojilo »fosfoazoto potassico 11-22-16«, ki vsebuje 11% dušika, 22% fosforove kisline in 16% kalija. Na vsako trto raztrosimo po 200 do 600 gramov tega gnojila, za trte na latnikih pa še več.

Vsem vinogradnikom svetujemo: gnojite trtam s kalijem, če hočete pridelati dobro vino.

Jabolka in hruške v Evropi

V današnji dobi se sadje vedno bolj smatra za nujno potrebno živilo in zato se sadjarstvo v vseh državah vedno bolj razvija. Poseben napredek lahko zaznamujemo po drugi svetovni vojni. Sadije gojijo predvsem za domačo potrošnjo in le v manjšem obsegu za izvoz. Z dvigom proizvodnje se veča tudi domača potrošnja.

Kar se tiče jabolk, je največja proizvodnja v Franciji, kjer znaša letni pridelek okoli 35 milijonov stotov. Gre povečini za tako imenovana gospodarska in ne namizna jabolka. Zato napravijo mnogo jabolčnika. Drugo mesto v proizvodnji jabolk si delita Nemčija in Italija s približno 15 milijoni stotov vsaka (1959 Italija 10 milijonov stotov). Po okoli 5 milijonov stotov jabolk pridelajo Anglija, Švica in Avstrija, po 2 do 3 milijone stotov pa Jugoslavija, Danska, Španija, Švedska in Holandija. Medtem ko pridelajo v Italiji predvsem namizna jabolka in izdelujejo zelo malo jabolčnika, je v vseh drugih navedenih državah ravno narobe: tam spremenijo večji del jabolčnega pridelka v alkoholno pijačo.

Glede hrušk je Italija največja pridelovalka v Evropi. Pridelek se veča in v zadnjih letih znaša od 4 in 5 milijonov stotov. Najbližja, a vedno vsaj za 1/4 nižja pridelka imata Nemčija in Francija, pridelek ostalih evropskih držav pa je mnogo nižji.

DELEŽ ŽIVINOREJE V ITALIJANSKEM KMETIJSTVU

V Italiji je v zadnjih treh letih znašal dohodek živinoreje okrog 1168 milijard, in sicer 1116 milijard v letu 1957, naslednje leto 1158 in lani 1229 milijard lir. Ta vsota predstavlja 35% vseh dohodkov iz kmetijstva. Ta odstotek je v severni Italiji znatno višji kot v južni, saj znaša na severu 43%, v južni in na otokih pa komaj 21% vseh dohodkov iz kmetijstva.

BREZPLACNO RAZDELJEVANJE ODBRANEGA SEMENA POVRTNIN

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča kmetovalcem, ki so svoj čas vložili prošnjo za brezplačni prejem odbranega semena povrtnin (fižola, paradižnikov, graha, motovilca, solate, špinacije in redkvic), da od torka, 10. t. m. dalje, lahko dvignejo nakazila pri Kmetijskem nadzorništvu, ulica Ghega, št. 6/I.

Priporoča se, da se nakazila čimprej dvignejo.

ŽENA IN DOM

Zimska moda

1. Dvostrilna obleka, zelene in beige barve. 2. Dvostrilna tweed obleka, črne in bele barve. Jopič s črnim pasom. 3. »Kapljasta« obleka z dvobarvnim jopičem. 4. Lep plašč, rjave barve s črtano risto belo in rjavo. 5. Plašč z mešano črno in rdečo barvo, obrobljeno z astrahanom

NAŠI RECEPTI

JAGODOV JOGURT. Jagode, maline ali borovnice potlačite skozi sadno stiskalnico ali sito in pomešajte s sladkorno sipo, dokler se ne peni in potem zmešajte s prav tako prej zmešanim in ohlajenim jogurtom.

SADNA HLADETINA. Pol litra penasto stepene jogurta, četrt kilograma precejene, s sladkorjem pomešane sadne sredice in šest listov zmehčane, iztisnjene in razpuščene želatine stepemo kot kremo. Potem jo razdelimo po skodelicah, ki jih postavimo na hladno. Ko se strdi, lahko postrežemo.

SADNO MLEKO. V ohlajeno, surovo, z nekoliko sladkorja penasto stepeno mleko kapljamo sveže izcejen sadni sok, napolnimo s to penasto gmoto kozarce in jih takoj serviramo.

POMARANČNI KOKTAIL. Pol litra vode, 125 g sladkorja, 3 pomaranče, 1 limona, pol litra belega vina, pol litra ruma. — V vodi kuhamo deset minut sladkor in pomarančne lupinice; odstavimo in dodamo sok pomaranče, limone, vino in rum.

Ura mu je odbila

Pred kratkim je padel v roke pravi- ci tretji in zadnji nacistični rabelj, ki je poveljeval zloglasnemu taborišču v Auschwitzu. Ta je Rihard Baer, ki se je skrival vsa povojna leta pod drugim imenom in je kot drvar sekal drva v gozdovih okrog Frankfurta. Policija je razpisala nanj kot na vojnega zločinca veliko nagrado, kdor pokaže sled, da ga ujamejo. Baer je skrivno smrti treh milijonov ujetnikov v taborišču. Marsikatero naše dekline, ki nosi še vžgano taboriščno številko, se spominja krvnika, ki je odločeval o življenju in smrti. Taborišču je poveljeval do januarja 1945. Pred sodniki se bo seveda izgovarjal, da je delal na višji ukaz, toda božji mlini meljejo počasi, a gotovo.

Atomska centrala

Združene države bodo že v tekočem letu postavile na Antarktiki posebno atomsko centralo. Stala bo v zasneženi in ledeni pokrajini v zalivu Mc Murdo. Izdelavi jo bodo iz posebnih zložitljivih aluminijevih plošč že v Ameriki. Na južnem koncu sveta bodo atomsko elektrarno kar v nekaj dneh zložili skupaj. V tej antarktični centrali se bodo letala in ladje oskrbovale z atomsko pogonsko silo.

Takoj po kosilu me je poklical neki prijatelj na dvorišče in mi pokazal z roko na stražne stolpe.

»Poglej!«

V prvem hipu nisem razložil nič posebnega. Strojnice so še vedno slonele tam in SS-ovcev je bilo na stolpih še več kot kdaj koli prej. Toda potem sem zagledal, da so razobesili bele zastave — brisače. V taborišču so se zbirali interniranci v gruče in opazovali nenavadni prizor ter ga komentirali.

Prijatelj pa me je opozoril tudi na dejstvo, da so na stolpih drugi stražniki kot navadno.

»Poglej, skoro sami mladi fantje so; najbrž še nobeden ni star dvajset let. Od kod so te privlekli?«

Začuden smo jih gledali in tudi oni so gledali nas z rado- vednostjo, kot da nas prvič vidijo. Nekateri so se nam smejali in nam mahali z rokami, toda ne preteče, prijateljsko, kar se nam je zazdelo v prvem hipu kot roganje. Toda potem se nam je posvetilo. Bili so drugi; SS-ovci iz taborišča, ki so nas dotlej siražili, so se umaknili, ali so pobegnili, lahko pa tudi, da so jih poslali kam v boj. Na njihovo mesto so poslali četo mladih fantov v enakih uniformah.

Zdaj njihovega nasmeha in mahanja z rokami nismo več jemali kot roganje. Razumeli smo, da so padli v past in da se ne zavedajo, v kakšni nevarnosti so. Kazali smo jim z rokami, naj

NOVICE

Izseljeniški tok

Za nekatere države pomeni izseljeništvorano na narodnem telesu, ker odhajajo z doma najboljše moči. Za Italijo pa pomeni izseljeništvov celoti pozitivno postavko. Izseljenci so lansko leto poslali v domovino 160 milijard lir, kar pomeni zelo veliko za narodne dohodke. Denarna nakazila izseljencev so bila eno leto poprej za nekaj milijard nižja.

Viša se pa tudi število izseljencev iz Italije. Lani jih je zapustilo domovino okoli pol milijona. Nad 400.000 oseb je našlo zaposlitev v evropskih deželah. Ostali so jadrali čez morje. Prvi so bolj sezonski delavci. Čezmorski se pa izselijo navadno z družinami in za stalno.

Italijanski izseljeniški tok je usmerjen najbolj v Švico in Nemčijo. Nato sledi Francija. Premogovne države kot Belgija in Velika Britanija zaradi zastoja v rudnikih ne vabita več toliko izseljencev.

Preko oceanov se pa selitveni tok obrača v prvi vrsti v Kanado in Avstralijo; v obe deželi je odplulo po 16.000 izseljencev iz Italije. Druge dežele izkazujejo mnogo manjše število italijanskih delavcev.

NESREČA NA MORJU

V noči med torkom in sredo se je v Sredozemskem morju, približno 15 km od obale španskega Maroka zgodila huda nesreča, ki je po prvih podatkih terjala smrt 24 oseb; usoda nadaljnjih 13 ljudi pa je neznana.

Neka majhna ladja, ki je plula proti Izraelu in je imela na krovu 40 oseb židovskega rodu, namenjenih v Izrael, se je najbrž zaradi nevihte ali kake poškodbe prevrnila.

Bližnje ladje so prihitele na pomoč šele 10 ur po nesreči, potem ko so jih o nezgodi opozorili nekateri španski ribiči.

Vršič v naših Alpah

Bogati menihi

Ko so Kitajci zasedli Tibet, je moral pred njimi zbežati tudi vrhovni poglavar tibetanskih budistov in lam (redovnikov) Dalai-lama. Pobegnil je iz Lhase po skrivnih stezah preko himalajskih gora v Indijo. V njegovem spremstvu so gonili tudi 23 mul, ki so težko otovorjene stopicale nad prepadmi. Nanje so bolj pazili kot na ljudi, saj so nosile en del zakladnice budističnega papeža v tujino. V zlatih palicah in zlatih kipih znaša ta zaklad 45 milijard lir. Dalai-lama je zlato prodal in gradi samostane ter tovarne v Indiji, kjer se nahaja tudi njegova begunska vlada. Bogastvo, ki bo se danj prišlo v praktično uporabo, pa predstavlja komaj deseti del bogatih zakladov, ki so jih lame skrili v nepristopnih votlinah Himalaje. Okrog teh zakladov v zasneženih gorah se že plete venec pripovedk, kakor o zlatih skrinjah nekdanjih Inkov na dnu skrivnostnih jezer Peruja.

Jutranje petje

V angleškem mestu Bedfordu so meščani podpisali kaj čuden protest, in sicer proti petju. V mestu je namreč mnogo italijanskih delavcev, ki so zaposleni v velikih opekarnah. Ko gredo delavci v gruče zgodaj zjutraj na delo, imajo navado, da spotoma prepevajo. Budnica pa ni nič kaj všeč meščanom, ker radi pospijo zjutraj in jih petje italijanskih delavcev moti v sladkem snu. Pred dnevi so zvedeli, da bo prišlo v bedfordske opekarne še 200 novih delavcev. Zdaj so se pa zares ustrašili, da bo preveč jutranjega prepevanja in so kot en mož prijeli župana, naj naredi jutranji mir.

Planinska himna

Turistična zveza v mestu Varese v Lombardiji je razpisala natečaj za najboljšo planinsko pesem. Himna ne sme biti zložena po načinu modernih kričaskih skladb; zahteva se tudi, da je prirejena za zborovsko petje. Planinsko skladbo bo izdala milanska glasbena založba. Natečaja se smejo udeležiti skladatelji katerekoli narodnosti. Besedilo je tudi možno v vseh jezikih.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V TRSTU

sporoča, da je bil planinski smučarski izlet, ki bi moral biti v nedeljo, 15. januarja t. l., preložen na nedeljo, 22. januarja. Vpisovanje se nadaljuje.

Tekma s smrtjo 44.

E. Z.

zbežijo, a oni so nam kazali na svoje izobešene bele zastave in kazali s kretnjami, kako se veselijo, da bodo kmalu odložili orožje. Bil je precej čuden položaj.

Grmenje se je vedno bolj bližalo in nas končno zagrnilo od vseh strani. Čeprav nismo mogli ničesar videti, smo imeli občutek, da se valijo tanki po mehki plantažni zemlji v bližini taborišča in streljajo s topovi. Kam, je bila uganka, ker ni bilo razen na dachauskih stražnih stolpih nikjer nobenega nemškega vojaka, ti pa so mahali s svojimi belimi zastavami. Razen tega se je zdelo, da se nihče ne zveni ne zanje in ne za nas. Končno je postalo grmenje okrog taborišča naravnost oglušujoče, topovi so streljali takorekoč brez prestanka in imeli smo občutek, kot da smo se znašli v središču bitke med nevidnima sovražnikoma. Tudi vojaki na stolpih so plegli na tla; tuptam je kateri vzdignil glavo in nam pomahal. Morda so se bali tudi nas. Še vedno smo jim nekateri dajali z rokami nujne znake, naj pobegnejo. Po poljih okrog taborišča pa je moralo biti že vse polno tankov.

(Daije)

ŠPORTNI PREGLED

Jack Brabham najboljši vozač na svetu

Ponovno so zabrnili motorji

Ceprav je zdaj v modi »karting«, moramo kljub temu zabeležiti, da so najboljši vozači na svetu ponovno začeli tekmovali, in tokrat na oddaljenem otoku, ki se imenuje Nova Zelandija. Osemdeset tisoč gledalcev je burno pozdravilo zmago svetovnega prvaka Jacka Brabhama, ki je pustil za seboj tako domačina Mac Larena kot Stirlinga Mossa, svojega večnega nasprotnika.

Vprašali se bomo: »Kaj je karting? To je dirkanje z avtomobilčki, oziroma bolj rečeno, samo z avtomobilskimi ogradjami. »Karting« v mnogih državah ni samo zabava ali izredna prilika za trening avtomobilskih dirkačev, temveč tudi pravega športa. Svetovno prvenstvo je osvojil 16-letni Američan Bob Allen iz Miamija. Tekmovanja, ki je bilo v Nassauu, se je udeležil tudi Stirling Moss.

Jacka Brabhama ni treba predstavljati. Dvakratnega svetovnega prvaka v avtomobilski vožnji vsi

dobro poznajo. Za Italijanom Albertom Ascarijem in Argentincem Manuelom Fangiom je Avstralec Jack Brabham tretji vozač, ki je dvakrat zaporedoma osvojil častni naslov svetovnega prvaka. Leta 1959 si je 36-letni Avstralec priboril naslov svetovnega prvaka s preudarno vožnjo. Zmagal je samo dvakrat, skoraj vedno pa je bil med prvimi. Toda njegovo prvo najvažnejšo zmago so nekateri podcenjevali, ker so trdili, da je Brabhamov uspeh le posledica smole, ki se je vseskozi držala njegovega večnega tekmeca Stirlinga Mossa. Lani pa je Brabham dokazal svojo moč s tem, da je zmagal kar v petih velikih nagradah Evrope. Bil je prvi na Nizozemskem, v Belgiji, v Franciji, v Angliji in še na Portugalskem; tako da si je že po prvih spopadih zagotovil prvo mesto. V Italiji ni tekmoval, v ZDA pa je bil četrti.

Jack Brabham je po rodu iz Sidneyja in je po poklicu inženir. V Avstraliji je dosegel številne uspehe in je leta 1955 prvič nastopil tudi v Evropi. Stiri leta se je prebijal v konkurenci bolj izkušenih in srečnejših tekmecev po raznih dirkališčih sveta, dokler ni leta 1959 v Monte Carlu pustil za seboj vse prvake in celo izboljšal višek proge. Na naslednji dirki po Angliji je ponovil uspeh. Brabham je vzlic tako sijajnim uspehom ostal skromen športnik. Po dirkah se najraje umakne domov k družini.

S 1. januarjem tega leta so vozači začeli nastopati v okviru nove formule F1, ki veže tekmovalce oziroma graditelje športnih avtomobilov na moč (največ 1500 kcm) in na težo (najmanj 450 kg) avtomobila. Največje pričakovanje je za nastop novega tipa avtomobila vrste Ferrari, ki lahko osvoji svetovno prvenstvo po zaslugi dobrih vozačev, kot sta Američan Phil Hill in Nemec Von Trips.

Do sedaj so vozači tekmovali v okviru stare formule F1 (lahko 2.500 kcm), ki je trajala dolgih sedem let. Najbolj uspešno je bilo vozilo nemške znamke Mercedes W 196, ki je v letu dni doseglo

številne zmage (9); nastopilo pa je samo leta 1954 in 1955. Največ zmag so osvojili avtomobili vrste Cooper (Anglija) in Ferrari (Italija), vsak po 13 zmag. Devet zmag je zabeležilo tudi vozilo Vanwall, 8 pa Maserati; sledita še Lotus (2) in BRM (1). Odpovedali pa so popolnoma avtomobili vrste Scarab F.1, Aston Martin, Bugatti, Connaught in Gordini.

Najboljši vozač stare F.1 je bil brez dvoma štirikratni svetovni prvak (1954, 1955, 1956 in 1957) Argentinec Juan Manuel Fangio, ki je zmagal kar v 17 velikih tekmah. Na drugem mestu najdemo Angleža Stirlinga Mossa s 14 zmagami. Tretji je sedanjí svetovni prvak Avstralec Jack Brabham (7 zmag). Sledijo Tony Brooks (5 zmag) in Peter Collins (3), oba Angleža. Nato najdemo svetovnega prvaka leta 1958 Angleža Mike Hawthorna (2 zmagi), Brucea Mac Larena (2) iz Nove Zelandije in Francoza Mauricea Trintignanta. Po eno zmago so dosegli Joakim Bonnier, Froilan Gonzales, Phil Hill in Luigi Musso.

Najboljši plavalci sveta in Evrope

Bilanca lanske plavalne sezone v svetu kaže vsehsplošen napredek. Velik zagon temu napredu so dale olimpijske igre, za katere so se tekmovalci po vsem svetu temeljito pripravljali. Če pogledamo spisek novih viškov, vidimo, da so bili najbolj uspešni evropski plavalci, ki so na olimpiadi izboljšali prav vse viške, razen na 100 m hrbtno. Med svetovnimi rekordi zabeležimo 3 nove za moške in 4 nove za ženske.

Najboljši plavalci na svetu, oziroma v Evropi so: 100 m prosto: Farrel (ZDA) 54"8; Dobay (Madžarska) 55"7; 400 m prosto: Konrads (Avstralija) 4'15"9; Black (Vel. Britanija) 4'21"8; 1500 m prosto: Konrads (Avstralija) 17'11"0; Katona (Madžarska) 17'43"7; 200 m prsno: Osaki (Japonska) 2'36"9; Henninger (Nemčija) 2'37"4; 200 m metuljček: Troy (ZDA) 2'12"8; Dennerlein (Ital.) 2'16"0; 100 m hrbtno: Bennet (ZDA) in Theile (Avstralija) 1'11"9; Chrístophe (Francija) 1'2"9.

Najboljše plavalke na svetu, oziroma v Evropi so: 100 m prosto: Fraser (Avstralija) 1'0"2; Bajnogel (Madžarska) 1'2"5; 400 m prosto: Von Saltza (ZDA) 4'44"5; Cederquist (Švedska) 4'53"9; 200 m prsno: Longsbrough (Vel. Britanija) 2'49"5; 100 m metuljček: Bancroft in Wood (obe ZDA) 1'9"4; Heemskerk (Nizozemska) 1'10"4; 100 m hrbtno: Burke (ZDA) 1'9"0; Steward (Vel. Britanija) 1'10"8.

Japonska - dežela brez nogometa

Zadnjič smo omenili, da je Japonska prva predlagala, naj se nogomet črta s sporeda olimpijskih iger. Ta predlog ima namreč pri Japoncih tehtne osnove, kajti Japonska je dežela, za katero lahko skoraj trdimo, da ne pozna nogometa — vsaj takšnega, kot je to v Evropi ali Južni Ameriki. Skoraj neverjetno se sliši, da Tokio ne premore niti enega travnatiga igrišča za nogomet. Japonska nima niti I. ali II. lige niti nogometnih klubov z dolgoletno tradicijo. Nogomet igrajo na Solah, po vojni pa se je razširil tudi po tovarlah. Lani so celo priredili prvenstvo Japonske, na katerem je sodelovalo 16 najboljših ekip raznih podjetij. Posebnost japonskega nogometa je v tem, da polčas traja samo 35 minut in da so žoge mnogo manjše od običajnih. Na Japonskem ni trenerjev in niti sodniške zveze. Zato ni čudno, da so Japonci predlagali, naj se nogomet črta s programa, saj se na njihovih najbolj zanimivih tekmah zbere le po nekaj sto gledalcev.

»Poprimite vendar,« se je zadržal Rudi Vrhovec na hlapca, ki ni hitro prijel za povodce. Z dolgimi koraki je krenil proti vili. »Kje je gospa?« je vprašal hišnika, ki se ni nič začudil gospodarjevi zadržanosti. Odkar je Adrana odšla, je na vse zlival svojo čemernost.

Kar privoščili so mu, ker so vsi v hiši vedeli, da je raje hčeri odprl vrata, kakor pa da bi se zameril ženi, ki je iskala le svoje koristi.

»Mislim, da je v cvetličnjaku,« je pojasnil hišnik.

Burno je Vrhovec odprl vrata in je nekaj sekund strmел v ženo. »Danes se — poroči!« je končno spravil iz sebe.

»Poroči?« je vprašala gospa Matilda brezbrizno. »S kom pa? O kom pa vendar govorijo, Rudi?«

»O kom!« je vzkipeł. O njej vendar, ki se je uprla moji želji, ki je zapustila mojo hišo — o Adrani vendar!«

»A, ona se poroči,« je mimrala žena. »S kom?« je trdo vprašala.

»S kom? Sam ne vem, kaj bi...«

»Česa ne veš?«

Vrhovec je iskal odgovor. »V mesto pojdem in prepričam,« je zavpil, »brez mojega dovoljenja se ne sme... jaz sem njen oče... jaz...«

»Toda, saj je polnoletna.« Mož pa je ni več poslušal, kar obrnil se je.

»Rudi! Poslušaj...«

7.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

Pa ni poslušal in tudi ni hotel. Gnalo ga je v mesto, da bi preprečil, kar je slučajno zvedel zjutraj od sosedu. To ga je še bolj jezilo, da mora od tujcev zvedeti, kaj se godi s hčerko.

Divje je dirjal z avtom v mesto. Oddahnil se je šele na glavnem trgu. Čez trenutek je pa skoraj otrpnil. Pred mestno hišo je stala gruča radovednežev, ki so stegovali vratove, da bi bolje videli novoporočenca. Pravkar sta prihajala po stopnišču, ona kot prelepa cvetka, sloke postave, čaroben smehljaj na licih; dvoje velikih temnih oči je veselo zrlo izpod temnih kodrkov. Ženin, gosposki, od pet do glave, vreden svoje družice. Rudi Vrhovec se je stisnil v ospredje. Brž je spoznal v nevesti svojo hčerko Adrano. Nekaj časa je stal kot kamen. Kaj naj zdaj ukrene? Vse je že prepozno. Adrana je že žena moža, katerega je on odklonil kot zeta. Srd je vstajal v njem. Iskal je krivdo le pri Adrani, pri mačehi je ni hotel videti. Roke so se mu krčile v pesti. Za trenutek so se njegove oči srečale z ženinovimi, ko je stopal v nevesto v avto. Zasovražil je tega človeka in klical nanj vsa prekletstva.

Oskar Ferjan je počasi obrnil glavo in je strmел predse. Hotel je prikriti mladi ženi, da je videl globoki srd njenega očeta. Ko se je pa ona nežno privila k njemu, se je nasmehnil njenemu šepetu: »Tvoja sem, Oskar, za vedno.«

»Mojá, da, mala Adrana. Se v cerkev in cno bova pred Bogom in ljudmi.«

—0—

Adrana je bila srečna, čeprav so ji včasih misli splavale k lepi rojstni hiši in je v duhu gledala mlada leta, ko ji še ni hudobna mačeha strla mladega srca. Zahvalila je Boga, da se je zdaj vse obrnilo na bolje. Mož ji je bral vsako željo z obraza. Hvaležen ji je bil za najmanjšo njeno skrb. Ona pa mu je vneto stregla. Kako težko je pričakovala, da se vrne z dela. Če se je v uredništvu zvečer kaj zamudil, je nestrpno poslušala, kdaj zaškripljejo njegovi hitri koraki po hodniku. Njene temne oči so se zaiskrile, ko jo je dvignil v naročje. V to srečo je kanila grenka misel na Oskarjev skorajšnji odhod. Zdelo se ji je, da taka velika sreča ne more dolgo trajati.

(Dalje)

33

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eP
o
t
vn
e
z
n
a
n
oSamuel
ScowillMiki
Muster

280. Ne da bi si vzeli čas za oddih, so popotniki pod profesorjevim vodstvom nadaljevali pot. Profesor Grey jih je bodril: »Veliko vem o teh krajih, čeprav še nisem tod potoval. Onstran najbližjega vrha je viseči most. Če ga prekoračimo, preden nas dohitijo Brazgotinec, bomo na varnem. A'o in Peggy bomo nosili izmenoma.«

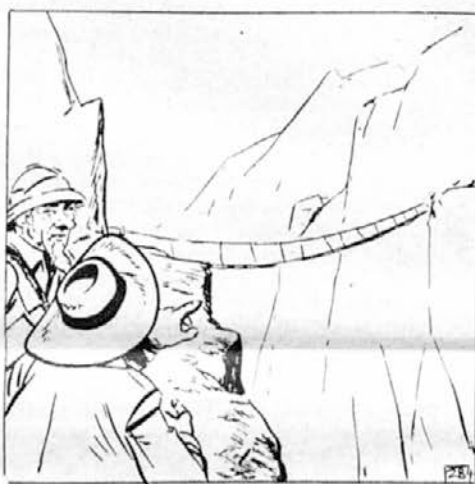
281. Strma pot se je vlekla v neskončnost. Peggy je trpela še huje kot njeni poštvovalni nosači. »Pustite me hoditi, hodila bom prav tako hitro kot vi. Če ne, me pa skrijte ob poti! Nimajo več psov, ne bodo me našli.« je moledovala. Toda vsi njeni tovariši so bili trdno odločeni, da se skupaj rešijo ali pa skupaj propadejo.

282. Ozka pot sužnjev pod njihovimi nogami se je razširila v široko, s kamenjem tlakovano cesto. — »Tole je ena izmed inkovskih cest; če nas ne bi zasledovali, bi po njej prišli naravnost v staro prestolnico.« je pojasnil profesor. Cesta je bila vedno bolj strma in zrak vedno hladnejši. Kljub temu se je začel stric Tom potiti. Opešal je.

283. »Konec me bo!« je stokal in sodel stric Tom. Hudo mu je bilo, da so morali tudi drugi zaostajati zaradi njega. Profesor Grey pa ga je tolažil: »Še petdeset metrov imamo do grebena, tam se pot prevesi in navzdol boste lažje hodili, Tom. Vzdržite!« Res se je lovec le s poslednjimi močmi povzpел na vrh grebena.

284. Po klancu navzdol je hodil laže. Vrnila se mu je celo dobra volja. Zal pa le za malo časa, zakaj spet je zastokal in obnemel. Nad vrtoglavo strmo dolino je zagledal globoko pod seboj tenak viseči most, ki je nihel v vetru. »Kaj moramo res tukaj čez?« je vprašal profesorja. »Tri sto medvedov, saj se bo polomil pod mojo težo!«

285. »Profesor, čež tak most smemo le tedaj, kadar ni najmanjšega vetra!« je opominjal tudi Hen, ki je majave brvi dobro poznal. Profesor ga je odločno pogledal: »Ali most v vetru, ali Brazgotinec! Mislim, da tukaj ni kaj razmišljati. Če boste upoštevali moja navodila, bomo kmalu na oni strani. Poslušajte, so že za nami!«

286. Res se je izza grebena iz nižin že oglašalo slabotno vpitje Brazgotinčeve tolpe. Bližanje sovražnika je vsem popotnikom pregnalo strah pred akrobacijami. Profesor je odločil: »Prvi pojdem. Dokazal vam bom, da je most mogoče prekoračiti tudi v vetru!« Oprijel se je zgornje vrvi, ki je služila za ograjo, in stopil na spodnjo.

287. Že pod njegovimi prvimi previdnimi koraki se je most usločil in zanihal. Iz meglic, ki so ležale nad dolino, se je dvignil ptič. Med letom kvišku se je naglo večal. Peter je spoznal v njem mogočnega kondorja, vladarja višin. Iztegoval je golo glavo in začel počasi krožiti okrog moža na zibajočem se mostu, kot da si ogleduje žrtev.

288. Veter je postajal čedalje močnejši, most se je gugal kot vrh, čez kakršno skačejo otroci. Tovariši so se olajšano oddahnili, ko so videli, da je njihov vodnik prispel do polovice mostu in da je najhujša nevarnost že za njim. Toda v njihovo največjo osuplost profesor ni nadaljeval poti, ampak se je vrnil k njim.